

کنوانسیون تنوع زیستی

ریودوژانیرو- ۱۹۹۲

(۱۳۷۱ ه . ش)

BIOLOGICAL CONVENTION ON

DIVERSITY

۱۹۹۲ - RIO

هدف کنوانسیون :

حفظ تنوع زیستی، استفاده پایدار از گونه های زیستی و سهمیم شدن عادلانه و برابر در منافع حاصل از کاربرد منابع ژنتیکی از جمله از طریق دسترسی مناسب به این منابع و انتقال صحیح تکنولوژی های مرتبط با در نظر گرفتن کلیه حقوق مربوط به آن منابع و تکنولوژی ها.

اطلاعات و مقررات عمومی کنوانسیون:

تاریخ انعقاد- ۵ ژوئن ۱۹۹۲

تاریخ لازم الاجرا شدن- ۲۹ دسامبر ۱۹۹۳

تاریخ عضویت ایران- ۶ اوت ۱۹۹۶

محل انعقاد- ریودوژانیرو، برزیل

محل دبیرخانه- ژنو، سوئیس

مرجع نگهدارنده اسناد- دبیر کل سازمان ملل متحد

زبانهای رسمی کنوانسیون- انگلیسی، فرانسه، اسپانیایی، روسی، چینی، عربی

مرجع ملی کنوانسیون در ایران- سازمان حفاظت محیط زیست

قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون تنوع زیستی که در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ ششم خرداد ماه یکهزار و سیصد و هفتاد و پنج مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۷۵/۳/۱۳ به تأیید شورای نگهبان رسیده و طی نامه شماره ۴۹۷۹-ق مورخ ۱۳۷۵/۳/۲۱ واصل گردیده است، به پیوست جهت اجراء ابلاغ می گردد.

قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران

به کنوانسیون تنوع زیستی

ماده واحده- به دولت اجازه داده می شود به کنوانسیون تنوع زیستی منعقد شده در کنوانسیون اجلاس زمین به سال ۱۳۷۱ هجری شمسی برابر با سال ۱۹۹۲ میلادی در شهر ریودوژانیرو مشتمل بر یک مقدمه، (۴۲) ماده و (۲) پیوست ملحق شود و اسناد مربوطه را مبادله نماید. دولت جمهوری اسلامی ایران در صورتی مجاز به استفاده از بند ۳ ماده ۲۷ کنوانسیون می باشد که مراتب در این مورد قبلاً به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد.

کنوانسیون تنوع زیستی

مقدمه:

کشورهای عضو؛

- با آگاهی از ارزش ذاتی تنوع زیستی و ارزش های اکولوژیکی، ژنتیکی، اجتماعی، اقتصادی، علمی، آموزشی، فرهنگی، بازآفرینی و زیبایی

شناسانه تنوع زیستی و اجزای آن،

- و نیز با آگاهی از اهمیت تنوع زیستی برای تکامل و حفاظت از سیستم های حفظ حیات زیست،

- با تأیید اینکه حفظ تنوع زیستی مساله تمامی بشریت است،

- با تأکید مجدد بر اینکه کشورهای جهان از حق حاکمیت بر منابع زیستی خود برخوردارند،

- با تأکید مجدد بر اینکه دولت‌ها مسئول حفظ تنوع زیستی کشورهای خود و استفاده پایدار از منابع زیستی شان می‌باشند،

- با ابراز نگرانی از اینکه برخی از فعالیتهای انسان باعث کاهش قابل ملاحظه تنوع زیستی شده است،

- با آگاهی از فقدان کلی اطلاعات و دانش مربوط به تنوع زیستی و نیاز مبرم به توسعه ظرفیت‌های علمی، فنی و نهادی برای ایجاد آگاهی اولیه نسبت به برنامه ریزی و انجام اقدامات مناسب،

- با توجه به اینکه پیش‌بینی، جلوگیری و مقابله با علل کاهش یا نابودی اساسی تنوع زیستی در منشاء آنها امری حیاتی است،

- همچنین با توجه به اینکه هر جا خطر جدی کاهش یا نابودی تنوع زیستی وجود دارد، نمی‌توان عدم قطعیت علمی کامل را به عنوان دلیل به تعویق انداختن اقدامات لازم برای جلوگیری یا کاهش چنان خطری مطرح کرد،

- نیز با توجه به اینکه شرط اصلی حفظ تنوع زیستی، حفاظت از اکوسیستم‌ها و زیستگاههای طبیعی و نگهداری و احیای جمعیت‌های مانای گونه‌ها در محیط‌های طبیعی خود می‌باشد،

- با آگاهی از اینکه اقدامات بیرونی، ترجیحاً در کشور بومی نیز نقش مهمی را ایفا می‌کند،

- با شناخت این واقعیت که بسیاری از جوامع بومی و محلی که تجسم نوع زندگی سنتی می‌باشند، وابستگی نزدیک و سنتی به منابع زیستی دارند و مطلوبیت سهمین شدن عادلانه در مزایای حاصل از کاربرد دانش، ابتکارات و اقدامات سنتی مربوط به حفاظت از تنوع زیستی و استفاده پایدار از گونه‌ها،

- نیز شناخت نقش حیاتی زنان در حفظ و کاربرد صحیح تنوع زیستی و تأکید بر نیاز به مشارکت کامل زنان در کلیه سطوح سیاست‌گذاری و اجرایی برای حفاظت از تنوع زیستی،

- با تأکید بر اهمیت و نیاز به تشویق همکاری بین‌المللی، منطقه‌ای و جهانی بین دولت‌ها و سازمانهای بین دولتی و بخش غیردولتی برای حفظ تنوع زیستی و استفاده پایدار از گونه‌ها،

- با تأیید این نکته که با ایجاد منابع مالی جدید و اضافی و دسترسی مناسب به تکنولوژی‌های مربوط می‌توان تغییر قابل ملاحظه‌ای در توانایی جهان برای مقابله با فقدان تنوع زیستی ایجاد کرد،

- نیز با تأیید این نکته که برای رفع نیازهای کشورهای در حال توسعه، تمهید خاصی باید اندیشید که شامل ایجاد منابع مالی جدید و اضافی و دسترسی متناسب به تکنولوژی‌های مربوط می‌شود،

- با توجه به شرایط خاص کشورهای که از حداقل توسعه برخوردارند و نیز دولتهای جزیره‌ای کوچک،

- با تأیید این نکته که حفظ تنوع زیستی مستلزم سرمایه‌گذاری‌های عمده می‌باشد و این سرمایه‌گذاری‌ها مزایای فراوان محیط زیستی، اقتصادی و اجتماعی در بر خواهد داشت،

- با تشخیص اینکه توسعه اقتصادی و اجتماعی و فقرزدایی اولین و مهمترین اولویتهای کشورهای در حال توسعه می‌باشد،

- با آگاهی از اینکه برای رفع نیازهای غذایی، بهداشتی و سایر نیازهای جمعیتی روبه رشد جهان، حفاظت از تنوع زیستی و کاربرد صحیح آن از اهمیت کلیدی برخوردار می‌باشد که بدان منظور دسترسی به منابع و استفاده مشترک از آنها و نیز تکنولوژی‌های ژنتیکی امری حیاتی است،

- با توجه به اینکه حفظ و نیز استفاده صحیح از تنوع زیستی نهایتاً باعث تحکیم و تقویت روابط دوستانه بین کشورها شده و به ایجاد صلح در جامعه بشری کمک می‌کند،

- با آرزوی توسعه و تکمیل ترتیبات بین‌المللی موجود برای حفاظت از تنوع زیستی و استفاده پایدار از گونه‌ها،

- با عزم به حفظ و استفاده پایدار از تنوع زیستی در راستای منافع نسل‌های کنونی و آینده به شرح زیر توافق نمودند:

ماده ۱- اهداف

اهداف این کنوانسیون، که باید برابر مقررات مربوط آن دنبال شود، عبارتند از حفظ تنوع زیستی، استفاده پایدار از گونه‌ها و سهمیم شدن عادلانه و برابر در مزایای حاصل از کاربرد منابع ژنتیکی، از جمله از طریق دسترسی مناسب به منابع ژنتیکی و انتقال صحیح تکنولوژی‌های مربوط، با در نظر گرفتن کلیه حقوق مربوط به آن منابع و تکنولوژی‌ها، همچنین از طریق تأمین مالی لازم.

ماده ۲- کاربرد اصطلاحات

در این کنوانسیون:

«تنوع زیستی» به معنای قابلیت تمایز بین ارگانیسم‌های زنده از هر منبع که شامل اکوسیستم‌های زمینی، دریایی و دیگر اکوسیستم‌های آبی، همچنین شامل ترکیبات اکولوژی که بخشی از اکوسیستم‌ها را تشکیل می‌دهند، می‌باشد. این مفهوم شامل تنوع در درون گونه‌ها، بین گونه‌ها و تنوع اکوسیستم‌ها می‌باشد.

«منابع زیستی» مشتمل است بر منابع ژنتیکی، ارگانیسم‌ها یا بخش‌هایی از آن، جمعیت‌ها، یا هر بخش زیستی دیگر اکوسیستم‌ها که

دارای استفاده یا ارزش بالفعل یا بالقوه برای نوع بشر باشد.

«بیوتکنولوژی» به معنی هر کاربرد تکنولوژی است که از سیستم‌های زیستی، ارگانیسم‌های زنده یا مشتقات آنها استفاده می‌کند تا محصولات یا فرآیندهایی را برای استفاده‌های ویژه به وجود بیاورد یا اصلاح کند.

«کشور مبدأ منابع ژنتیکی» به معنی کشوری است که منابع ژنتیکی را از منابع درونی خود مشتمل بر گونه‌های وحشی یا اهلی، و نیز منابع بیرونی، اعم از آنکه مبدأ آن در آن کشور باشد یا خارج از آن، تأمین می‌کند.

«گونه اهلی یا اصلاح شده» به معنی گونه‌ای است که روند تکاملی آن تحت تأثیر اقدامات انسانها برای رفع نیازهایشان تغییر کرده است.

«اکوسیستم» به معنی مجموعه پویایی از گیاه حیوان و موجودات ذره بینی و محیط پیرامون آنها است که به عنوان یک واحد کارکردی بر یکدیگر اثر می‌گذارند.

«حفاظت بیرونی» به معنی حفاظت از اجزای تشکیل‌دهنده تنوع زیستی خارج از محیط‌زندگی طبیعی‌شان می‌باشد.

«مواد ژنتیکی» به معنی هر ماده‌ای است که دارای منشأ گیاهی، حیوانی، میکروبی یا غیر آن بوده و دارای واحدهایی با کارکرد توارثی باشد.

«منابع ژنتیکی» به معنی مواد ژنتیکی است که از ارزش واقعی یا بالقوه برخوردار باشد.

«زیستگاه» به معنی مکان و یا نوعی محل است که یک ارگانیسم یا جمعیت به طور طبیعی در آن پدید می‌آید.

«شرایط درونی» به معنی شرایطی است که منابع ژنتیکی در اکوسیستم‌ها و زیستگاههای طبیعی می‌زیند. و در مورد گونه‌های اهلی یا اصلاح شده، منظور شرایطی است که منابع ژنتیکی در محیط‌هایی که خصوصیات ویژه خود را در آن توسعه بخشیده‌اید، زیست می‌کنند.

«حفاظت درونی» به معنی حفاظت از اکوسیستم‌ها و زیستگاههای طبیعی و نگهداری و احیای جمعیت‌های مانای گونه‌ها در محیط طبیعی‌شان، و در مورد گونه‌های اهلی یا اصلاح شده، در محیط‌هایی است که خصوصیات ویژه خود را در آن توسعه بخشیده‌اند.

«منطقه حفاظت شده» به معنی یک منطقه تعریف شده جغرافیایی است که برای حصول اهداف خاص حفاظت گونه‌ها تعیین، سازماندهی و اداره می‌شود.

«سازمان وحدت اقتصادی منطقه‌ای» به معنی سازمانی است که دول مستقل یک منطقه معین تأسیس کرده و اعضای آن در رابطه با موضوعات این کنوانسیون اختیاراتی را به آن تفویض کنند و مجاز باشد که برابر آیین نامه داخلی خود کنوانسیون را امضاء، تأیید، پذیرش یا تصویب کرده و یا به آن ملحق شود.

«استفاده پایدار» به معنی استفاده از اجزای تشکیل‌دهنده زیستی به اندازه و به گونه‌ای است که در درازمدت باعث کاهش تنوع زیستی نشده و لذا توانایی آن را برای رفع نیازها و آمال نسل‌های کنونی و آینده حفظ نماید.

«تکنولوژی» شامل بیوتکنولوژی می‌شود.

ماده ۳- اصل

دولتها براساس منشور ملل متحد و اصول حقو بین‌الملل، دارای حق حاکمیت بر استفاده از منابع خود برابر سیاستهای زیست محیطی خود می‌باشند و موظفند یقین حاصل نمایند که فعالیتهای انجام شده در قلمرو یا در مناطقی که در کنترل ایشان است موجب صدمه به محیط زیست سایر کشورها یا مناطقی که خارج از قلمرو ملی ایشان است، نمی‌شود.

ماده ۴- قلمرو صلاحیت قانونی

مفاد این کنوانسیون، با رعایت حقو سایر دولتها و جز مواردی که در این کنوانسیون به صراحت به گونه دیگری ذکر شده باشد، در رابطه با هر یک از کشورهای طرف قرارداد در موارد زیر اعمال می‌شود:

الف- در مورد اجزای تشکیل‌دهنده تنوع زیستی، در مناطق واقع در قلمرو صلاحیت ملی آن کشور.

ب- در مورد فرآیندها و فعالیتهایی که صرفنظر از محل تأثیر آنها، تحت صلاحیت و یا در کنترل آن کشور انجام می‌گیرند، اعم از آن که در محدوده قوانین داخلی یا خارجی از آن قرار داشته باشند.

ماده ۵- همکاری

هر یک از کشورهای عضو، باید تا حد امکان و به گونه‌ای مناسب با سایر کشورهای عضو، به طور مستقیم و یا در موارد لازم، به واسطه سازمانهای بین‌المللی مربوط، در رابطه با مناطق خارج از حوزه قانونی خود و یا سایر موضوعات مورد علاقه دو طرف برای حفظ و استفاده پایدار از تنوع زیستی همکاری کنند.

ماده ۶- اقدامات کلی برای حفاظت و بهره‌گیری پایدار

هر یک از کشورهای عضو، برابر شرایط و تواناییهای خاص خویش، باید:

الف- استراتژی‌ها، طرحها و برنامه‌های ملی را برای حفاظت و بهره‌گیری پایدار از تنوع زیستی تنظیم نموده و یا استراتژی‌ها، طرحها و برنامه‌های موجود را به گونه‌ای اصلاح کند که منعکس‌کننده اقدامات تعیین شده در این کنوانسیون در رابطه با کشورهای عضو باشد.

ب- تا حد امکان و به نحو مقتضی، حفاظت و بهره‌گیری پایدار از تنوع زیستی را در طرحها، برنامه‌ها، و سیاستهای بخشی یا میان بخشی مربوط به خود، بگنجانند.

ماده ۷- تشخیص و نظارت

هر یک از کشورهای عضو، تا حد امکان و به ویژه در راستای اهداف مربوط به مواد (۸) تا (۱۰) باید:

الف- اجزای تشکیل‌دهنده تنوع زیستی ای را که به منظور حفاظت و استفاده پایدار از آن مهم هستند با توجه به فهرست راهنمای طبقات، موضوع پیوست (۱) مشخص کند.

ب- از طریق نمونه‌گیری و سایر فنون، اجزای تنوع زیستی مشخص شده در بند (الف) را مورد نظارت قرار داده و به آنهایی که نیازمند اقدامات حفاظتی ویژه می‌باشند و نیز به آنهایی که از توانایی بالقوه بیشتر جهت استفاده پایدار برخوردارند، توجه خاصی داشته باشد.

پ- فرآیند و فهرست فعالیتهایی را که از اثرات مهمی بر حفاظت و استفاده پایدار از تنوع زیستی برخوردارند مشخص کند و از طریق نمونه‌گیری و سایر فنون میزان تأثیر آنها را مورد بررسی قرار دهد.

ت- اطلاعاتی را که از فعالیتهای مربوط به تشخیص و نظارت ذکر شده در بندهای (الف)، (ب) و (پ) بالا به دست آمده باشد به هر تدبیری حفظ و منظم نماید.

ماده ۸- حفاظت درونی

هر یک از کشورهای عضو، تا حد امکان و به گونه‌ای مناسب، باید:

الف- نظامی از مناطق حفاظت شده، یا مناطقی را که از اقدامات ویژه‌ای برای حفاظت از تنوع زیستی باید در آنها انجام شود، ایجاد نماید.

ب- در صورت لزوم، رهنمودهایی را جهت انتخاب، ایجاد و اداره مناطق حفاظت شده یا مناطقی که اقدامات خاصی برای حفظ تنوع زیستی باید در آنها اتخاذ شود، تدوین کند.

پ- منابع زیستی را که برای حفاظت از تنوع زیستی، چه در داخل و چه در خارج از مناطق حفاظت شده، اهمیت دارند با هدف تأمین حفاظت و استفاده پایدار از آنها تنظیم و مدیریت نماید.

ت- حمایت از اکوسیستم‌ها، زیستگاه‌های طبیعی و حفظ جمعیت‌های مانای گونه‌ها را در محیط‌های طبیعی‌شان توسعه بخشند.

ث- توسعه پایدار و سازگار با محیط‌زیست نزدیک به مناطق حفاظت شده، را با هدف حفاظت بیشتر از این مناطق، ارتقاء بخشند.

ج- اکوسیستم‌های آسیب دیده و تخریب شده را احیاء و بازسازی کند و احیای گونه‌های در معرض تهدید و خطر را از راه‌های مختلف مانند تنظیم و اجرای طرح‌ها یا با استراتژی‌های دیگر مدیریتی تشویق کند.

چ- ابزار لازم برای تنظیم، اداره یا کنترل خطرهای نهفته در استفاده از ارگانسیم‌های زنده تغییر شکل یافته ناشی از بیوتکنولوژی و رها نمودن آنها که احتمالاً اثرات سوء زیست محیطی را در بردارد و می‌تواند بر حفظ و استفاده پایدار از تنوع زیستی تأثیر بگذارد را نیز با توجه به خطرات تهدیدکننده سلامت انسان، ایجاد کرده یا به استفاده از آن تداوم بخشد.

ح- از ورود گونه‌های بیگانه‌ای که اکوسیستم‌ها، زیستگاه‌های گونه‌های دیگر را به خطر می‌اندازد، جلوگیری کند و آنها را تحت کنترل درآورده یا نابود سازد.

خ- برای فراهم ساختن شرایط لازم برای سازگاری بین کاربردهای فعلی و حفاظت از تنوع زیستی و استفاده پایدار از اجزای تشکیل‌دهنده آن تلاش کند.

د- باعنایت به قوانین داخلی خود، به دانش، ابتکار و آداب و رسوم جوامع بومی و محلی که در برگیرنده شیوه‌های زندگی سنتی مناسب برای حفاظت و استفاده صحیح از تنوع زیستی می‌باشند، احترام گذاشته و آن را حفظ کند و با تأیید و شرکت دادن دارندگان این دانش، ابتکار و آداب و رسوم، کاربرد وسیعتر آن را توسعه بخشند و سهمیم شدن عادلانه در مزایای حاصل از بهره‌برداری از این دانش، ابتکار، آداب و رسوم را تشویق نمایند.

ذ- قوانین و یا مقررات لازم برای حفاظت از گونه‌ها و جمعیت‌های در معرض خطر نابودی را تنظیم یا حفظ نماید.

ر- هر جا وجود تأثیرات زیانبار مهمی بر تنوع زیستی، مطابق با ماده (۷) آشکار شد، فرآیندها یا انواع فعالیت‌های مربوط را قانونمند کرده یا مدیریت نماید.

ز- در زمینه همکاری برای تأمین منابع مالی و یا سایر حمایت‌ها برای حفاظت درونی که در بندهای (الف) تا (ر) بالا مطرح شده، به ویژه در مورد کشورهای در حال توسعه، مشارکت جوید.

ماده ۹- حفاظت بیرونی

هر یک از کشورهای عضو، تا حد امکان و به گونه‌ای مناسب و در درجه اول به منظور تکمیل اقدامات مربوط به حفاظت درونی، باید:

الف- اقداماتی را برای حفاظت بیرونی از اجزای تشکیل‌دهنده تنوع زیستی، ترجیحاً در کشور مبدأ آن اجزاء انجام دهد،

ب- تسهیلاتی را برای حفاظت بیرونی، و انجام تحقیقات پیرامون گیاهان، حیوانات و موجودات ذره بینی، ترجیحاً در کشور مبدأ منابع ژنتیکی فراهم آورده و حفظ نماید،

پ- اقداماتی را برای بهبود و احیای گونه‌های در معرض خطر انجام دهد و تلاش کند تا آنان به زیستگاههای طبیعی خویش تحت شرایط مناسب بازآورده شوند،

ت- گردآوری منابع زیستی از زیستگاههای طبیعی شان را به منظور اهداف حفاظت بیرونی تنظیم و اداره کند، به گونه‌ای که اکوسیستم‌ها و جمعیت‌های درونی گونه‌های طبیعی را به خطر نیاندازد، به استثنای مواردی که برابر بند (پ) بالا اقدامات ویژه موقت بیرونی ضروری باشند،

ث- جهت تأمین منابع مالی و سایر اقدامات حمایتی برای حفاظت بیرونی مندرج در بندهای (الف) و (ت) همچنین برای ایجاد و حفظ تسهیلات مربوط به حفاظت بیرونی در کشورهای در حال توسعه همکاری نماید.

ماده ۱۰- استفاده پایدار از اجزای تشکیل‌دهنده تنوع زیستی هر یک از کشورهای عضو، تا حد امکان و به نحو مقتضی باید:

الف- ملاحظات مربوط به حفاظت و استفاده پایدار از منابع زیستی را در سیاست‌گذاری‌های داخلی خود مدنظر قرار دهند.

ب- برای جلوگیری از تأثیرات زیانبار بر تنوع زیستی یا به حداقل رساندن آن اقدامات مقتضی انجام دهد،

پ- استفاده مرسوم از منابع زیستی موافق آداب و رسوم فرهنگی سنتی را که با شرایط حفاظت یا استفاده پایدار از آنها سازگار باشند، حمایت و تشویق کند.

ت- از جمعیت‌های محلی برای توسعه و انجام اقدامات بهینه‌سازی در مناطق آسیب دیده‌ای که تنوع زیستی شان کاهش یافته، حمایت کند.

ح- همکاری بین مقامهای دولتی و بخش خصوصی خود را به منظور توسعه شیوه‌هایی برای استفاده پایدار از منابع زیستی تشویق کنند.

ماده ۱۱- اقدامات تشویقی

هر یک از کشورهای عضو، تاحد امکان و به گونه‌ای مناسب، باید از اقدامات اقتصادی و اجتماعی معقولی را که انگیزه‌ای برای حفاظت و استفاده پایدار از تنوع زیستی به شمار می‌آیند، انجام دهد.

ماده ۱۲- پژوهش و آموزش

کشورهای عضو، با در نظر گرفتن نیازهای ویژه کشورهای در حال توسعه باید:

الف- برنامه‌هایی را برای آموزش و تعلیم علمی و فنی در زمینه اقدامات مربوط به تشخیص، حفاظت و استفاده پایدار از تنوع زیستی و اجزای تشکیل‌دهنده آن ایجاد کرده و تداوم دهند و از اقدامات مربوط به آموزش و تعلیم برای رفع نیازهای ویژه کشورهای در حال توسعه حمایت کنند،

ب- انجام پژوهش‌هایی را که به حفاظت و استفاده پایدار از تنوع زیستی به ویژه در کشورهای در حال توسعه کمک برساند برابر تصمیمات کنفرانس کشورهای عضو که در نتیجه توصیه‌های هیأت فرعی (مشاوره علمی، فنی و تکنولوژی) اتخاذ شده، حمایت و تشویق کنند.

پ- برابر مفاد مواد (۱۶)، (۱۸) و (۲۰)، در زمینه استفاده از پیشرفت‌های علمی در تحقیقات مربوط به تنوع زیستی به منظور توسعه شیوه‌های حفاظت و استفاده پایدار از منابع زیستی همکاری کرده و آن را تشویق کنند.

ماده ۱۳- آگاه‌سازی و آموزش عمومی

کشورهای عضو باید:

الف- به ارتقای درک بیشتر اهمیت حفاظت از تنوع زیستی و اقدامات ضروری برای تحقق آن کمک کرده و آن را تشویق کنند و از طریق رسانه‌ها برای آن تبلیغ کرده و این موضوعات را در برنامه‌های آموزشی خود بگنجانند.

ب- در زمینه توسعه برنامه‌های آموزشی و گسترش آگاهی عمومی در رابطه با حفاظت و استفاده پایدار از تنوع زیستی با سایر کشورها و سازمانهای بین‌المللی به گونه مناسب همکاری کنند.

ماده ۱۴- ارزیابی تأثیرات و کاهش اثرات زیانبار

۱- هر یک از کشورهای عضو در حد امکان و به گونه مناسب، باید:

الف- روش‌های مناسب در زمینه لزوم ارزیابی اثرات محیط زیستی پروژه‌های خود را که ممکن است اثرات زیانبار قابل توجهی بر تنوع‌زیستی داشته باشند با هدف اجتناب از ایجاد چنان تأثیراتی در پیش گرفته و مشارکت مردمی را آن گونه که باید در این روشها در نظر بگیرد،

ب- اقدامات لازمی را انجام دهد تا تضمین نماید که پیامدهای محیط‌زیستی آن دسته از برنامه‌ها و سیاستهای آن که اثرات زیانباری بر تنوع زیستی دارند، مدنظر قرار می‌گیرند،

پ- در زمینه فعالیتهای تحت صلاحیت یا کنترل خود که احتمالاً اثرات زیانبار قابل ملاحظه‌ای بر تنوع زیستی سایر کشورها یا مناطق ماورای قلمرو داخلی آن دارند براساس رفتار متقابل، با عقد قرار دادهای دو جانبه، منطقه‌ای یا چند جانبه مناسب، ارایه و تبادل اطلاعات و مشاوره راتشویق کند،

ت- در صورت بروز خطر یا خسارت آنی یا کشنده برای تنوع زیستی در منطقه تحت صلاحیت یا کنترل سایر دولتها یا مناطق خارج از محدوده صلاحیت ملی خود فوری دولتهایی را که به طور بالقوه در معرض خطر قرار می‌گیرند، آگاه کرده واقدمات لازم برای جلوگیری یا کاهش خطرات و خسارت یاد شده را آغاز کند،

ث- ترتیبات ملی برای عکس‌العملهای فوری در قبال اقدامات یاوقایعی را که به علل طبیعی یا غیر آن حادث شده و مبین خطر مهلك و آنی برای تنوع زیستی باشند، ارتقاء داده و همکاری بین‌المللی برای تکمیل تلاشهای ملی یاد شده را که مورد موافقت دولتها یا سازمانهای وحدت اقتصادی منطقه‌ای ذی‌ربط باشد، برای ایجاد طرحهای مشترک احتیاطی ترغیب نماید.

۲- کنفرانس اعضاء باید براساس مطالعاتی که صورت می‌گیرد، مسأله پذیرش خسارات و جبران از جمله احياء و پرداخت غرامت برای خسارت وارد شده به تنوع زیستی را، به جزء در مواردی که پذیرش خسارت به طور کامل مسأله داخلی است بررسی کند.

ماده ۱۵- دسترسی به منابع ژنتیکی

۱- با عنایت به حق حاکمیت دولتها بر منابع طبیعی خود، اختیار تصمیم‌گیری در مورد دسترسی به منابع ژنتیکی با دولتهای ملی بوده و تابع قوانین داخلی می‌باشد.

۲- هر یک از اعضاء باید تلاش کند تا شرایطی را ایجاد نماید که دسترسی به منابع ژنتیکی را برای استفاده سایر کشورهای عضو به گونه‌ای که از لحاظ محیط زیست مناسب باشد، تسهیل کرده و هیچ محدودیتی را که خلاف اهداف این کنوانسیون باشد وضع نکند.

۳- در این کنوانسیون، منابع ژنتیکی فراهم شده توسط یک کشور عضو، حسب این ماده و مواد (۱۶) و (۱۹)، صرفاً منابعی هستند که توسط کشورهایی تأمین شده باشند که مبدأ آن منابع بوده و یا برابر مفاد این کنوانسیون به آنها دسترسی پیدا کرده باشند.

۴- دسترسی به منابع ژنتیکی، در صورت اعطاء باید براساس شرایط مورد توافق دو طرف صورت گرفته و تابع شروط این ماده باشد.

۵- دسترسی به منابع ژنتیکی باید به موجب اطلاع و توافق پیشین کشور عضو تأمین‌کننده آن منابع باشد، مگر آن کشور عضو طریق دیگری را تعیین کرده باشد.

۶- هر یک از کشورهای عضو باید برای انجام پژوهشهای علمی برپایه منابع ژنتیکی تهیه شده توسط سایر کشورهای عضو، بامشارکت کامل آن کشورها و در صورت امکان در آن کشورها تلاش کند.

۷- هر یک از کشورهای عضو باید حسب مورد اقدامات تقنینی، اجرایی و یا سیاستگذاری را برابر مواد (۱۶) و (۱۹) و در صورت لزوم از طریق ترتیبات مالی تعیین شده در مواد (۲۰) و (۲۱) با این هدف که در بهره‌برداری از نتایج پژوهش و توسعه و مزایای حاصل از کاربرد تجاری و سایر استفاده‌های منابع ژنتیکی، با کشورهای تأمین‌کننده آن منابع به طور برابر و عادلانه سهم شون انجام دهد. چنین مشارکتی باید براساس توافق دو طرف صورت گیرد.

ماده ۱۶- دسترسی به تکنولوژی و انتقال آن

۱- هر یک از کشورهای عضو، با تأیید اینکه تکنولوژی شامل بیوتکنولوژی می‌باشد و اینکه دسترسی به تکنولوژی و انتقال آن بین کشورهای عضو، عناصر اساسی برای نیل به اهداف این کنوانسیون می‌باشند، براساس مفاد این ماده موظف است که تسهیلات لازم را برای دسترسی و انتقال تکنولوژی‌هایی که مربوط به حفاظت و استفاده پایدار از تنوع زیستی یا استفاده از منابع ژنتیکی بوده و خسارت قابل ملاحظه‌ای به محیط زیست وارد نمی‌نمایند برای سایر کشورهای عضو تأمین و یا تسهیل کند.

۲- دسترسی به تکنولوژی یاد شده در بند (۱) بالا و انتقال آن به کشورهای در حال توسعه باید تحت شرایط عادلانه و بسیار مطلوب، از جمله شرایط اعطایی و ترجیحی مورد توافق دو طرف و در صورت لزوم، برابر ترتیبات مالی تعیین شده در مواد (۲۰) و (۲۱) فراهم شده و یا تسهیل شود. در مواردی که تکنولوژی تحت امتیاز یا سایر حقوق مالکیت معنوی باشد دسترسی و انتقال برابر شرایطی خواهد بود که موافق با حمایت مناسب مؤثر از حقوق مالکیت معنوی یاد شده و مطابق با آن باشد، اعمال این بند سازگار با بندهای (۳)، (۴) و (۵) زیر خواهد بود.

۳- هر یک از کشورهای عضو به نحو مقتضی باید تدابیر تقنینی، اجرایی یا سیاستگذاری را با این هدف اتخاذ کند که کشورهای عضو به ویژه کشورهای در حال توسعه که تأمین‌کننده منابع ژنتیکی می‌باشند، براساس شرایط مورد توافق دو طرف از جمله اینکه تکنولوژی باید به موجب حق‌الامتیاز و دیگر حقوق مالکیت معنوی و یا، در صورت لزوم از طریق اعمال مقررات مواد (۲۰) و (۲۱) و برابر حقوق بین‌المللی و موافق با بندهای (۴) و (۵) زیر، مورد حمایت قرار گیرد، به تکنولوژی و انتقال آن دسترسی پیدا کنند.

۴- هر یک از کشورهای عضو باید، به گونه‌ای مناسب، اقدامات تقنینی، اجرایی و سیاستگذاری را با این هدف اتخاذ کند که بخش خصوصی دسترسی به تکنولوژی، توسعه مشترک آن و انتقال تکنولوژی ذکر شده در بند (۱) بالا را به سود مؤسسات دولتی و بخش خصوصی کشورهای در حال توسعه تسهیل نماید. در این مورد باید از الزامات بندهای (۱)، (۲) و (۳) بالا پیروی نماید.

۵- کشورهای عضو با تأیید اینکه حق‌الامتیاز و سایر حقوق مالکیت معنوی می‌تواند بر اجرای این کنوانسیون تأثیر بگذارد، باید در این مورد، برابر قوانین داخلی و حق بین‌الملل به منظور حصول اطمینان از اینکه چنین حقوقی حامی این کنوانسیون بوده و مغایر با اهداف آن نخواهد بود، همکاری کنند.

ماده ۱۷- تبادل اطلاعات

۱- کشورهای عضو باید تبادل اطلاعات را از کلیه منابع موجود عمومی مربوط به حفاظت و استفاده پایدار از تنوع زیستی با در نظر گرفتن نیازهای ویژه کشورهای در حال توسعه تسهیل کنند.

۲- تبادل اطلاعات باید مبادله نتایج پژوهش‌های فنی، علمی، اجتماعی و اقتصادی و نیز اطلاعات مربوط به برنامه‌های آموزشی و بررسی ارزیابی، دانش‌های تخصصی، دانش‌های بومی و سنتی و همچنین در ترکیب با تکنولوژی‌های یاد شده در بند (۱) ماده (۱۶) را شامل شود. تبادل اطلاعات همچنین باید در صورت امکان شامل بازگردانیدن اطلاعات به مبدأ نخست خود باشد.

ماده ۱۸- همکاری فنی و علمی

۱- کشورهای عضو باید همکاری فنی و علمی بین‌المللی در زمینه حفاظت و استفاده پایدار از تنوع زیستی را در صورت لزوم از طریق مؤسسات ملی و بین‌المللی مناسب تشویق کنند.

۲- هر یک از کشورهای عضو باید در اجرای این کنوانسیون همکاری فنی و علمی با سایر کشورهای عضو، به ویژه کشورهای در حال توسعه را، از راه‌های مختلف از جمله تدوین و اجرای سیاست‌های ملی ترغیب کند. در این همکاری با استفاده از توسعه منابع انسانی و ایجاد نهادها باید به توسعه و تقویت توانایی‌های ملی توجه خاص مبذول شود.

۳- کنفرانس اعضاء در نخستین اجلاس خود، باید چگونگی ایجاد ترتیبات مرکز تهاتر را برای تشویق و تسهیل همکاری فنی و علمی مشخص کند.

۴- کشورهای عضو باید برابر قوانین و سیاست‌های ملی، شیوه‌های همکاری برای این کنوانسیون ترغیب کرده و توسعه دهند. همچنین بدین منظور، کشورهای عضو باید همکاری در زمینه آموزش نیروی انسانی و تبادل متخصصان را تشویق نمایند.

۵- کشورهای عضو، به موجب توافقه‌های دو جانبه باید ایجاد برنامه‌های پژوهشی مشترک و مشارکت‌هایی برای توسعه تکنولوژی‌های مربوط به اهداف این کنوانسیون را تشویق کنند.

ماده ۱۹- استفاده از بیوتکنولوژی و توزیع مزایای آن

۱- هر یک از کشورهای عضو باید به گونه‌ای مناسب اقدامات تقنینی، اجرایی یا سیاستگذاری را برای تأمین مشارکت مؤثر در فعالیتهای پژوهشی مربوط به بیوتکنولوژی توسعه آن دسته از کشورهای عضو، به ویژه کشورهای در حال توسعه که تأمین‌کننده منابع ژنتیکی برای این پژوهشها هستند، و در صورت امکان در خود آن کشورها، مبذول دارند.

۲- هر یک از کشورهای عضو باید کلیه اقدامات علمی را برای تشویق و پیشبرد دستیابی برابر و عادلانه کشورهای عضو، به ویژه کشورهای در حال توسعه، به نتایج و مزایای حاصل از بیوتکنولوژی‌های مبتنی بر منابع ژنتیکی که توسط کشورهای عضو فراهم شده باشد، مبذول نمایند. این دستیابی باید براساس شرایط مورد توافق دو طرف صورت پذیرد.

۳- کشورهای عضو باید نیاز به پروتکل و شکل آن را مورد بررسی قرار دهند که اقدامات و روش‌های مناسب انتقال و کاربرد و بهره‌برداری سالم و ایمن هر گونه ارگانیسم زنده تغییر شکل یافته‌ای که ناشی از بیوتکنولوژی بوده و احتمالاً اثر نامطلوبی بر حفاظت و استفاده پایدار از تنوع زیستی داشته باشد، به ویژه توافقی‌هایی مقدماتی مبتنی بر اطلاعات را مشخص نماید.

۴- هر یک از کشورهای عضو به طور مستقیم یا با الزام هر شخص حقیقی یا حقوقی تحت صلاحیت خود ارگانیسم‌های مورد اشاره در بند (۳) بالا را ارایه می‌کند باید هر گونه اطلاعات موجود درباره استفاده از آن ارگانیسم‌ها و مقررات ایمنی لازم برای کاربرد آنها توسط کشورهای عضو را ارایه کند و نیز هر گونه اطلاعات موجود درباره اثرات مضر بالقوه‌ای را که ارگانیسم‌های ویژه‌ای می‌توانند در رابطه با کشور عضو واردکننده آن ارگانیسم‌ها داشته باشند ارایه نماید.

ماده ۲۰- منابع مالی

۱- هر یک از کشورهای عضو، براساس تواناییها و طبق طرحها، اولویتها و برنامه‌های ملی خود، موظف به تأمین حمایت مالی و ایجاد انگیزه در مورد آن دسته از فعالیتهای ملی است که هدف از آن نیل به اهداف این کنوانسیون می‌باشد.

۲- کشورهای توسعه یافته عضو باید منابع مالی جدید و اضافی را فراهم کنند تا کشورهای در حال توسعه بتوانند کل هزینه‌های افزوده مورد توافق، مربوط به انجام اقدامات لازم که ایفاگر تعهدات این کنوانسیون می‌باشد را برآورده سازند و از مفاد آن منتفع شوند و هر گونه هزینه‌هایی که مطابق سیاست، استراتژی و اولویتهای برنامه‌ای و معیارهای مطلوبیت و فهرست راهنمای هزینه‌های افزوده و

تعیین شده توسط کنفرانس کشورهای عضو میان یک کشور در حال توسعه و ساختار سازمان مذکور در ماده (۲۱) مورد توافق قرار خواهد گرفت، بپذیرند. سایر کشورهای عضو از جمله کشورهایی که روند انتقال به اقتصاد بازار را طی می‌کنند، می‌توانند به طور داوطلبانه وظایف کشورهای پیشرفته را متقبل شوند. در راستای اجرای این ماده کنفرانس اعضاء باید در نخستین اجلاس خویش فهرستی از کشورهای پیشرفته و سایر کشورهای عضو را که مایلند تعهدات کشورهای پیشرفته را برعهده بگیرند، تهیه کند. کنفرانس کشورهای عضو باید به طور مرتب این فهرست را بررسی کرده و در صورت لزوم اصلاحاتی در آن به عمل آورد. در این زمینه کمک داوطلبانه سایر کشورها و منابع تشویق می‌شود. در انجام این تعهدات باید نیاز به پیش بینی صحیح تأمین کافی و به موقع وجوه مالی و اهمیت اینکه کشورهای عضو موضوع فهرست بالا باید بار تأمین این وجوه را به طور مشترک برعهده بگیرند در نظر گرفته شود.

۳- کشورهای پیشرفته عضو، همچنین می‌توانند منابع مالی مربوط به اجرای این کنوانسیون را از طریق مجاری دو جانبه، منطقه‌ای و چند جانبه تأمین نموده و کشورهای در حال توسعه از این منابع مالی استفاده نمایند.

۴- میزان اقدام مؤثر کشورهای در حال توسعه عضو در ایفای تعهدات خود برابر این کنوانسیون، بستگی به ایفای مؤثر تعهدات مالی کشورهای پیشرفته عضو و نیز انتقال تکنولوژی از سوی ایشان و توجه به این واقعیت دارد که توسعه اقتصادی و اجتماعی و فقرزدایی، نخستین و مهمترین اولویت کشورهای در حال توسعه عضو است.

۵- کشورهای عضو در اقدامات خود در مورد تأمین مالی و انتقال تکنولوژی، باید نیازهای خاص و شرایط ویژه کشورهایی را که از کمترین توسعه برخوردارند در نظر بگیرند.

۶- همچنین کشورهای عضو باید شرایط ویژه ناشی از میزان وابستگی به تنوع زیستی و پراکندگی و مکان تنوع زیستی در داخل کشورهای در حال توسعه عضو، به خصوص جزایر کوچک را در نظر بگیرند.

۷- در عین حال باید شرایط ویژه کشورهای در حال توسعه، از جمله آنهایی که از لحاظ محیط‌زیست از همه ضربه پذیرترند، نظیر کشورهای خشک و نیمه خشک ساحلی و کوهستانی مورد توجه قرار گیرد.

ماده ۲۱- ترتیبات مالی

۱- برای ارایه منابع مالی به کشورهای در حال توسعه، به منظور تحقق اهداف این کنوانسیون، باید ترتیباتی براساس اعطای کمک بلاعوض یا شرایط اعطایی ایجاد شود که عناصر اساسی آن در این ماده توصیف شده‌اند. این ترتیبات تحت اختیار و هدایت کنفرانس اعضاء بوده و به منظور اجرای اهداف این کنوانسیون در مقابل آن پاسخگو خواهد بود. کارکرد این ترتیبات از طریق نهادهایی که توسط کنفرانس اعضاء در نخستین اجلاس آن تعیین می‌شوند، به مورد اجرا گذارده خواهد شد. کنفرانس اعضاء در راستای اهداف این

کنوانسیون باید سیاست، استراتژی، و اولویت‌های برنامه‌ای و معیارهای مناسب مربوط به دستیابی به آن منابع و کاربرد آنها را تعیین کند. کمک‌های مالی باید به گونه‌ای باشد که نیاز به کفایت و قابل پیش‌بینی بودن و گردش به موقع وجوه مالی مورد اشاره در ماده (۲۰) را براساس میزان منابع مورد لزوم که توسط کنفرانس اعضاء به صورت ادواری مشخص شده و اهمیت این نکته را که کشورهای عضو موضوع فهرست یاد شده در بند (۲) ماده (۲۰) باید به طور مشترک بار مالی را برعهده بگیرند، در نظر گیرد، در عین حال کشورهای توسعه یافته عضو و سایر کشورها و منابع نیز می‌توانند کمک‌های داوطلبانه خود را ارائه کنند.

ترتیبات یاد شده باید تحت یک نظام نظارتی آزاد و آشکار اداره شود.

۲- در راستای اهداف این کنوانسیون، کنفرانس اعضاء باید در نخستین اجلاس خود، سیاست، استراتژی و اولویت‌های برنامه‌ای و نیز جزییات معیارها و رهنمودهای مناسب برای دستیابی به منابع مالی و کاربرد آن را از جمله روشهای پیگیری و ارزیابی منظم، تعیین کند. کنفرانس اعضاء باید پس از مشورت با ساختار نهادی که عملکرد مکانیزم مالی به آن واگذار شده است در مورد ترتیبات اجرای بند (۱) بالا، اتخاذ تصمیم کند.

۳- کنفرانس اعضاء باید میزان کارآیی ترتیبات برقرار شده طبق این ماده مشتمل بر معیارها و رهنمودهای مورد اشاره در بند (۲) را ظرف کمتر از دو سال پس از لازم‌الاجرا شدن این کنوانسیون بررسی نموده و از آن پس باید بررسی به طور منظم صورت بگیرد. براساس بررسی مزبور باید در صورت لزوم اقدامات مناسب برای بهبود کارآیی ترتیبات انجام شود.

۴- کشورهای عضو باید تقویت نهادهای مالی موجود را در نظر بگیرند و منابع مالی را برای حفاظت و استفاده پایدار از تنوع زیستی فراهم سازند.

ماده ۲۲- ارتباط با سایر کنوانسیونهای بین‌المللی

۱- مفاد این کنوانسیون برحق و تعداد هیچیک از کشورهای عضو ناشی از کنوانسیونهای موجود بین‌المللی مؤثر نخواهد بود، به جز مواردی که اعمال آن حق و تعهدات موجب آسیب و خطرات جدی به تنوع زیستی می‌شوند.

۲- کشورهای عضو باید مفاد این کنوانسیون را در مورد محیط زیست دریایی سازگار با حق و تعهدات دولتها موافق حق دریاها اعمال نمایند.

ماده ۲۳- کنفرانس اعضاء

۱- بدین وسیله کنفرانس اعضاء تأسیس می‌شود. نخستین اجلاس کنفرانس اعضاء باید توسط مدیر اجرایی «برنامه محیط‌زیست سازمان ملل متحد» ظرف کمتر از یکسال پس از لازم‌الاجرا شدن این کنوانسیون تشکیل شود. سپس، جلسات عادی کنفرانس عادی اعضاء باید در فواصل منظمی که توسط نخستین اجلاس کنفرانس تعیین می‌شود برگزار شود.

۲- جلسات فوآالعاده کنفرانس اعضاء باید در مواقعی که توسط کنفرانس ضروری تشخیص داده می‌شود یا بنا به درخواست کتبی هر یک از کشورها تشکیل شود، به شرطی که طی ۶ ماه پس از ارسال درخواست توسط دبیرخانه به اعضاء حداقل یک‌سوم کشورهای عضو از آن پشتیبانی کنند.

۳- کنفرانس اعضاء باید به اتفاق آرا مقررات این کنوانسیون و هر هیأت فرعی دیگری که توسط آن ایجاد می‌شود و مقررات مالی حاکم بر بودجه دبیرخانه را معین نماید در هر یک از جلسات عادی، باید بودجه‌ای برای دوره مالی تا جلسه عادی بعد تصویب شود.

۴- کنفرانس اعضاء باید اجرای این کنوانسیون را تحت بررسی داشته، و بدین منظور باید:

الف- شکل و زمانبندی تهیه و تسلیم اطلاعاتی که باید برابر ماده (۲۶) تسلیم شود را معین نموده و آن اطلاعات و نیز گزارش‌هایی را که هر هیأت فرعی ارایه می‌کند، مورد توجه قرار دهد.

ب- رهنمودهای علمی، فنی و تکنولوژیکی در مورد تنوع زیستی را که برابر ماده (۲۵) تهیه می‌شود، بررسی کند.

پ- برابر ماده (۲۸) پروتکلها را حسب لزوم بررسی و تصویب کند.

ت- برابر مواد (۲۹) و (۳۰)، این کنوانسیون و پیوستهای آن را در صورت لزوم بررسی و تصویب کند.

ث- اصلاحیه‌های پروتکلها و نیز هر پیوست مربوط را مورد بررسی قرار دهد و در صورت تأیید، تصویب آنها را به طرفهای مورد نظر پروتکل توصیه نماید.

ج- برابر ماده (۳۰) در صورت لزوم، الحاق پیوستهای دیگر به کنوانسیون بررسی و آنها را تصویب کند.

چ- هیأت‌های فرعی را برای ارایه مشاوره علمی و فنی، چنانکه برای اجرای این کنوانسیون ضروری تشخیص داده شود، ایجاد کند.

ح- با نهادهای اجرای کنوانسیونهای مربوط به موضوعات تحت پوشش این کنوانسیون با هدف برقرار همکاری مناسب با ایشان از طریق دبیرخانه تماس برقرار کند.

خ- هر اقدام دیگری را که در پرتو تجارب حاصل از عملیات خویش برای نیل به اهداف این کنوانسیون ضروری تشخیص دهد، مورد بررسی قرار داده، و به مورد اجرا در آورد.

۵- سازمان ملل متحد، سازمانهای تخصصی آن و آژانس بین‌المللی انرژی اتمی و نیز هر کشوری که عضو این کنوانسیون نباشد، می‌تواند به عنوان ناظر در جلسات کنفرانس کشورهای عضو شرکت کنند. هر نهاد یا سازمان دیگری اعم از دولتی و غیردولتی، که در حوزه‌های مربوط به حفاظت و استفاده پایدار از تنوع زیستی دارای صلاحیت باشد، و خواست خود را برای شرکت در جلسه کنفرانس کشورهای عضو به عنوان ناظر به اطلاع دبیرخانه رسانده باشد، می‌تواند پذیرفته شود، مگر اینکه حداقل یک‌سوم کشورهای عضو با این امر مخالفت کنند. پذیرش و مشارکت ناظران باید تابع مقررات و روشهای مصوب کنفرانس کشورهای عضو باشد.

ماده ۲۴- دبیرخانه

۱- بدین وسیله دبیرخانه تأسیس می‌شود که وظایف آن به شرح زیر خواهد بود:

الف- ترتیب دادن جلسات کنفرانس کشورهای عضو مطروح در ماده (۲۳) و ارایه خدمات به آنها.

ب- انجام وظایف محول شده به آن به موجب هر پروتکل.

پ- تهیه گزارش‌های مربوط به انجام وظایف دبیرخانه برابر این کنوانسیون و ارایه آنها به کنفرانس کشورهای عضو.

ت- هماهنگی با سایر نهادهای بین‌المللی مربوط و به خصوص انعقاد ترتیبات اجرایی و قرار دادی که ممکن است برای اجرای مؤثر وظایف دبیرخانه لازم باشد.

ث- انجام وظایف دیگری که کنفرانس کشورهای عضو تعیین کند.

۲- کنفرانس کشورهای عضو، در نخستین اجلاس خود، باید از میان آن دسته از سازمانهای بین‌المللی صلاحیتدار موجود که تمایل خویش را برای اجرای وظایف دبیرخانه‌ای برابر این کنوانسیون اعلام داشته‌اند، دبیرخانه را انتخاب نماید.

ماده ۲۵- هیأت فرعی مشاوره علمی، فنی و تکنولوژیکی

۱- بدین وسیله یک هیأت فرعی برای ارایه مشاوره علمی، فنی و تکنولوژیکی تأسیس می‌شود تا به کنفرانس کشورهای عضو و سایر هیأت‌های فرعی آن در موقع لزوم و به گونه مناسب، در مورد اجرای مفاد این کنوانسیون مشاوره لازم را ارایه دهد.

مشارکت در این هیأت چند تخصصی باید برای تمامی کشورهای عضو، آزاد باشد. این هیأت باید به طور مرتب در مورد کلیه جوانب کار خویش به کنفرانس کشورهای عضو گزارش بدهد.

۲- این هیأت، تحت اختیارات و بنا به درخواست کنفرانس کشورهای عضو و برابر رهنمودهای بیان شده توسط آن باید:

الف- در مورد وضعیت تنوع زیستی، ارزیابی‌های علمی و فنی ارایه نماید.

ب- در مورد تأثیر انواع اقدامات اتخاذ شده برابر مفاد این کنوانسیون ارزیابی‌های علمی و فنی انجام دهد.

پ- تکنولوژی‌های ابتکاری، کارآمد و پیشرفته مربوط به حفاظت و استفاده پایدار از تنوع زیستی را مشخص نموده و در مورد راهها و ابزار ترغیب توسعه و یا انتقال تکنولوژی، مشاوره ارایه دهد.

ت- در مورد برنامه‌های علمی و همکاری بین‌المللی در زمینه پژوهش و توسعه مربوط به حفاظت و استفاده پایدار از تنوع زیستی، مشاوره ارایه دهد، و

ث- به مسائل علمی، فنی، تکنولوژیکی و روش شناسانه‌ای که کنفرانس کشورهای عضو ساختاریهای جنبی طرح می‌نمایند، پاسخ گوید.

۳- کنفرانس کشورهای عضو می‌تواند وظایف، دستورکار، سازماندهی و عملیات این هیأت را بیش از پیش گسترش دهد.

ماده ۲۶- گزارشها

هر یک از کشورهای عضو، باید در فواصل زمانی که توسط کنفرانس کشورهای عضو معین می‌شود، گزارشهایی را درباره اقداماتی که باید به منظور اجرای مفاد این کنوانسیون و کارآمد بود نشان در نیل به اهداف این کنوانسیون انجام شود، به کنفرانس کشورهای عضو ارایه کند.

ماده ۲۷- حل اختلافات

۱- در صورت بروز اختلاف بین کشورهای عضو در مورد تفسیر یا اجرای این کنوانسیون، کشورهای مربوط باید از راه مذاکره به حل اختلاف بپردازند.

۲- اگر کشورهای مربوط نتوانند از راه مذاکره به توافق برسند، می‌توانند به طور مشترک خواستار مشورت یا میانجیگری شخص ثالث شوند.

۳- هنگام تأیید، پذیرش، تصویب یا الحاق به این کنوانسیون یا در هر زمان دیگر پس از آن، یک کشور یا سازمان وحدت اقتصادی منطقه‌ای می‌تواند به طور کتبی به امین اسناد اعلام نماید که در مورد اختلافی که برابر بند (۱) یا (۲) بالا حل و فصل نشده است، به طور اجباری یکی از راههای زیر و یا هر دو راه را برای حل اختلاف می‌پذیرد:

الف- داوری برابر مقررات تعیین شده در بخش (۱) پیوست (۲).

۴- در صورتی که طرفهای اختلاف برابر بند (۳) بالا روش یکسان یا هر گونه روشی را نپذیرفتند، اختلاف براساس بخش (۲) پیوست (۲) مصالحه خواهد شد مگر اینکه دو طرف به ترتیب دیگری توافق نمایند.

۵- مفاد این ماده ناظر بر تمامی پروتکلها خواهد بود، مگر اینکه در پروتکل مربوط به گونه دیگری شرط شود.

ماده ۲۸- پذیرش پروتکلها

۱- کشورهای عضو باید در زمینه تنظیم و پذیرش پروتکلهای این کنوانسیون همکاری کنند.

۲- پروتکلها در جلسه کنفرانس کشورهای عضو پذیرفته خواهند شد.

۳- متن هر پروتکل پیشنهادی باید توسط دبیرخانه و حداقل ۶ ماه پس از برگزاری جلسه مربوط برای کشورهای عضو ارسال شود.

ماده ۲۹- اصلاح کنوانسیون یا پروتکلها

۱- هر یک از کشورهای عضو می‌تواند، اصلاحاتی در کنوانسیون را پیشنهاد دهد. اصلاحات در هر پروتکلی را هر یک از کشورهای عضو پروتکل می‌تواند پیشنهاد کند.

۲- اصلاحیه‌های این کنوانسیون باید در جلسه‌ای از کنفرانس کشورهای عضو پذیرفته شود. اصلاحیه‌های هر پروتکلی باید در اجلاسی از کشورهای عضو پروتکل مربوط مورد پذیرش قرار گیرد. متن هر پیشنهاد اصلاح کنوانسیون یا هر پروتکل، باید توسط دبیرخانه و حداقل ۶ ماه پیش از برگزاری اجلاس مربوط برای دو طرف فرستاده شود، مگر در مواردی که در آن پروتکل به گونه دیگری عنوان شده باشد. دبیرخانه باید اصلاحات پیشنهادی را برای اطلاع امضاءکنندگان این کنوانسیون نیز بفرستد.

۳- کشورهای عضو باید برای کسب اتفاقاً آراء پیرامون اصلاحات این کنوانسیون یا هر پروتکلی تلاش کنند. اگر همه تلاش‌ها برای کسب اتفاقاً آراء به نتیجه نرسید و توافق حاصل نشد، در نهایت اصلاحیه یاد شده باید دوسوم آرای کشورهای طرف سند مربوط حاضر و شرکت‌کننده در رأی‌گیری در جلسه را به دست بیاورد و توسط امین اسناد برای تأیید، پذیرش یا تصویب به کلیه کشورهای عضو تسلیم شود.

۴- امین اسناد باید به طور کتبی از تأیید، پذیرش یا تصویب اصلاحات آگاه شود. اصلاحاتی که برابر بند (۳) بالا پذیرفته شده‌اند، ظرف ۹۰ روز پس از تسلیم اسناد تأیید، پذیرش یا تصویب حداقل به امین اسناد در مورد ایشان نافذ خواهد شد، مگر اینکه روال دیگری در

پروتکل مربوط در نظر گرفته شده باشد. پس از آن، اصلاحات در مورد کشورهای دیگر پس از پایان ۹۰ روز از تاریخ تسلیم مربوط به تأیید پذیرش یا تصویب آن اصلاحات از سوی آن کشور به امین اسناد نافذ خواهد شد.

۵- در این ماده، منظور از «کشورهای عضو حاضر و رأی‌دهنده» کشورهایی است که در جلسه حضور دارند و رأی اعم از مثبت یا منفی می‌دهند.

ماده ۳۰- پذیرش و اصلاح پیوستها

۱- پیوستهای این کنوانسیون یا هر پروتکل آن جزء جدانشدنی کنوانسیون یا آن پروتکل بوده و به غیر از مواردی که به گونه دیگری عنوان شده باشد، رجوع به این کنوانسیون یا پروتکل‌های آن در عین حال رجوع به پیوستهای آن نیز به شمار می‌آید.

۲- جز در مواردی که به پروتکلی به گونه دیگری در مورد ضمایم آن مشخص شده باشد، روش آتی ناظر بر پیشنهاد، پذیرش و لازم‌الاجرا شدن پیوستهای جدید به این کنوانسیون یا پروتکلها اعمال خواهد شد:

الف- پیوستهای این کنوانسیون یا هر پروتکلی باید برابر روال تعیین شده در ماده (۲۹) پیشنهاد پذیرفته شود.

ب- هر یک از کشورهای عضو که نمی‌تواند پیوست جدید این کنوانسیون یا پیوست هر پروتکلی را که عضو آن است تصویب نماید، باید به طور کتبی و طی یک سال پس از تاریخ اعلام پذیرش آن توسط امین اسناد، این امر را به اطلاع امین اسناد برساند. امین اسناد باید دریافت این اطلاعیه را بدون فوت وقت به اطلاع کلیه کشورهای عضو برساند. هر کشوری می‌تواند در هر زمان اطلاعیه قبلی خود مبنی بر مخالفت با پیوستها را پس بگیرد و از آن پس پیوستهای مزبور در رابطه با آن کشور برابر بند (پ) زیر لازم‌الاجرا می‌شوند.

پ- یک سال پس از تاریخ اعلام پذیرش پیوستها توسط امین اسناد، این پیوستها برای تمامی کشورهای عضو این کنوانسیون یا هر پروتکلی که برابر مفاد بند (ب) بالا اطلاعیه‌ای تسلیم نکرده، لازم‌الاجرا خواهد شد.

۳- پیشنهاد، پذیرش و لازم‌الاجرا شدن اصلاحات در پیوستهای این کنوانسیون یا در هر پروتکلی روال پیشنهادی، پذیرش، لازم‌الاجرا شدن پیوستها به کنوانسیون یا به پروتکل خواهد بود.

۴- اگر یک پیوست جدید یا اصلاح در یک پیوست مربوط به اصلاح در این کنوانسیون یا در پروتکل‌های آن باشد، پیوست جدید یا اصلاحات جدید تا زمانی که اصلاح مربوط به کنوانسیون یا پروتکل لازم‌الاجرا نشوند، نافذ نخواهد بود.

ماده ۳۱- حق رأی

۱- به جز مواردی که در بند (۲) زیرآمده، هر یک از کشورهای عضو این کنوانسیون یا پروتکلها یک رأی خواهند داشت.

۲- سازمان وحدت اقتصادی منطقه‌ای، در موارد تحت صلاحیت خود، باید حق رأی خود را با تعداد آرای مساوی با تعداد کشورهای عضو آن که عضو این کنوانسیون یا پروتکل مربوط هستند، اعمال کنند. اگر کشورهای عضو این سازمان حق رأی خود را اعمال می‌کنند، این سازمان نباید حق رأی خود را اعمال کنند و برعکس.

ماده ۳۲- رابطه بین کنوانسیون و پروتکل‌های آن

۱- یک کشور یا یک سازمان وحدت اقتصادی منطقه‌ای نمی‌تواند عضو یک پروتکل شود مگر اینکه عضو این کنوانسیون بوده و یا در همان زمان عضو آن شود.

۲- تصمیمات اتخاذی برابر هر پروتکلی را تأیید، پذیرش، یا تصویب نکرده باشد، می‌تواند به عنوان ناظر در هر جلسه‌ای از کشورهای عضو آن پروتکل شرکت کند.

ماده ۳۳- امضاء

این کنوانسیون از تاریخ (۱۵) خرداد (۱۳۷۱) برابر با (۵) ژوئن (۱۹۹۲) تا (۲۴) خرداد (۱۳۷۱) برابر با (۱۴) ژوئن (۱۹۹۲) در ریودوژانیرو، و از تاریخ (۲۵) خرداد (۱۳۷۱) برابر با (۱۵) ژوئن (۱۹۹۲) تا (۱۴) خرداد (۱۳۷۲) برابر با (۴) ژوئن (۱۹۹۳) در دفاتر سازمان ملل متحد در نیویورک برای امضای کلیه کشورها و هر سازمان وحدت اقتصادی منطقه‌ای مفتوح خواهد بود.

ماده ۳۴- تأیید، پذیرش یا تصویب

۱- این کنوانسیون یا هر پروتکل آن منوط به تأیید، پذیرش یا تصویب کشورها و سازمانهای وحدت اقتصادی منطقه‌ای خواهد بود. اسناد مربوط به تأیید، پذیرش یا تصویب تسلیم امین اسناد خواهد شد.

۲- هر سازمان موضوع بند (۱) بالا که جزء اعضای این کنوانسیون یا پروتکل‌های آن شود، بدون اینکه هیچ‌یک از کشورهای عضو آن جزء کشورهای عضو باشند، باید از تمامی تعهدات کنوانسیون یا پروتکل، حسب مورد پیروی نماید. در صورتی که در این سازمانها، یک یا تعداد بیشتر از کشورهای عضو سازمان عضو این کنوانسیون یا پروتکل مربوط به آن نیز باشند، آن سازمان و کشورهای عضو مربوط آن باید در مورد مسئولیتهای محول شده به آنها برای انجام وظایف خود در رابطه با کنوانسیون یا پروتکل، تصمیم‌گیری نمایند. در چنین مواردی، سازمان و کشورهای عضو مربوط آن نباید به طور همزمان حق ناشی از کنوانسیون یا پروتکل مربوط را اعمال کنند.

سازمانهای مورد نظر در بند (۱) بالا، هنگام تقدیم اسناد مربوط به تأیید، پذیرش یا تصویب باید میزان اختیارات خود در رابطه با امور مربوط به کنوانسیون یا پروتکل مربوط را اعلام کنند. همچنین این سازمانها باید هر تغییری در حدود اختیارات خود را به اطلاع امین اسناد برسانند.

۱- این کنوانسیون و هر پروتکل آن از تاریخ پایان مهلت امضای کنوانسیون یا پروتکل مربوط، برای الحاً به آن توسط کشورها و سازمانهای وحدت اقتصادی منطقه‌ای مفتوح خواهد بود. اسناد الحاً، تقدیم امین اسناد خواهد شد.

۲- سازمانهای موضوع بند (۱) بالا، هنگام تقدیم سند الحاً، باید میزان اختیارات خود را در رابطه با موارد تحت حاکمیت کنوانسیون یا پروتکل مربوط اعلام نمایند و همچنین این سازمانها باید هر تغییری در میزان اختیارات خود را به آگاهی امین اسناد برسانند.

۳- مفاد بند (۲) ماده (۳۴) در مورد سازمانهای وحدت اقتصادی منطقه‌ای که به این کنوانسیون یا هر پروتکل آن ملحق می‌شوند، اعمال خواهد شد.

ماده ۳۶- لازم‌الاجرا شدن

۱- این کنوانسیون در نودمین روز پس از تاریخ تقدیم سی امین سند ناظر بر تأیید، پذیرش، تصویب یا الحاً لازم‌الاجرا خواهد شد.

۲- هر پروتکلی در نودمین روز پس از تاریخ تقدیم اسناد ناظر بر تأیید، پذیرش یا الحاً به تعدادی که در آن پروتکل تعیین شده لازم‌الاجرا خواهد شد.

۳- برای هر یک از کشورهای عضو که این کنوانسیون را پس از تقدیم سی امین سند ناظر بر تأیید، پذیرش، تصویب یا الحاً، مورد تأیید، پذیرش، تصویب قرار داده یا به آن ملحق شود کنوانسیون از نودمین روز پس از تقدیم سند ناظر بر تأیید، پذیرش، تصویب یا الحاً لازم‌الاجرا خواهد شد.

۴- جز در مواردی که به گونه دیگری در پروتکل مشخص شده باشد، لازم‌الاجرا شدن هر پروتکل در مورد کشوری که آن پروتکل را پس از لازم‌الاجرا شدن آن برابر بند (۲) بالا مورد تأیید، پذیرش یا تصویب قرار داده یا به آن ملحق بشود در پایان نودمین روز از تاریخ تسلیم سند ناظر بر این امر یا تاریخ لازم‌الاجرا شدن این کنوانسیون برای آن کشور هر کدام که دیرتر باشد خواهد بود.

۵- در رابطه با بندهای (۱) و (۲) بالا، هر سند تقدیمی توسط یک سازمان وحدت اقتصادی منطقه‌ای نباید برسندهای تقدیمی کشورهای عضو آن سازمان تلقی شود.

ماده ۳۷- حق شرط

در رابطه با این کنوانسیون هیچ شرطی مورد پذیرش نخواهد بود.

ماده ۳۸- خروج از کنوانسیون

۱- در هر زمان پس از گذشت دو سال از تاریخی که کنوانسیون برای یک کشور عضو لازم‌الاجرا شده، آن کشور عضو می‌تواند با ارسال اطلاعیه کتبی به امین اسناد، از کنوانسیون خارج شود.

۲- این خروج یک سال پس از دریافت اعلام توسط امین اسناد، یا در تاریخ دیرتری که در اطلاعیه مربوط به خروج ذکر شده باشد، صورت خواهد گرفت.

۳- هر یک از کشورهای عضو که از کنوانسیون خارج می‌شود، از هر پروتکلی که عضو آن محسوب می‌شود نیز خارج شده تلقی خواهد شد.

ماده ۳۹- ترتیبات موقت مالی

در دوره زمانی بین لازم‌الاجرا شدن این کنوانسیون و برگزاری نخستین اجلاس کنفرانس کشورهای عضو یا تا زمانی که کنفرانس یاد شده برابر مفاد ماده (۲۱) پیرامون ساختار نهادین اجرای کنوانسیون تصمیم لازم را بگیرند، ساختار تسهیلات محیط‌زیست جهانی برنامه عمران سازمان ملل متحد، برنامه محیط‌زیست سازمان ملل و بانک جهانی ترمیم و توسعه برابر مفاد ماده (۲۱) به طور موقت این امر را برعهده خواهند داشت مشروط بر آن که مطابق همان ماده به طور کامل تجدید سازمان یافته باشند.

ماده ۴۰- ترتیبات موقتی دبیرخانه

دبیرخانه‌ای که توسط مدیر اجرایی «برنامه محیط‌زیست سازمان ملل متحد» تدارک دیده می‌شود به طور موقت در دوره بین لازم‌الاجرا شدن کنوانسیون و برگزاری نخستین اجلاس کنفرانس کشورهای عضو، دبیرخانه مطروح در بند (۲) ماده (۲۴) خواهد بود.

ماده ۴۱- امین اسناد

دبیرکل سازمان ملل متحد وظیفه امین اسناد این کنوانسیون و پروتکل‌های آن را برعهده خواهد گرفت.

ماده ۴۲- متون معتبر

متن اصلی این کنوانسیون، که نسخه‌های عربی، چینی، انگلیسی، فرانسوی، روسی و اسپانیولی آن به طور یکسان معتبر می‌باشد، نزد دبیرکل سازمان ملل متحد به امانت سپرده خواهد شد.

امضاء کنندگان زیر، با برخورداری از اختیار قانونی لازم، این کنوانسیون را امضاء کرده‌اند.

منعقد شده در ریودوژانیرو و در تاریخ پانزدهم خرداد یکهزار و سیصدوهفتاد و یک هجری شمسی برابر با پنجم ژوئن سال یکهزار و

نهمصد و نود و دو.

تشخیص و نظارت

- ۱- اکوسیستم‌ها و زیستگاه‌ها: شامل تنوع فراوان، تعداد کثیر گونه‌های بومی یا در معرض خطر نابودی یا بیابان‌هایی می‌شود که مورد نیاز گونه‌های مهاجر که از اهمیت اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی یا علمی برخوردار بوده و الگو، منحصر به فرد، یا به همراه فرآیند تکاملی کلیدی و دیگر فرایندهای زیستی هستند، می‌باشند.
- ۲- گونه‌ها و جوامع عبارتند از آنهایی که در معرض خطر نابودی قرار دارند هم‌نوعان وحشی گونه‌های اهلی شده یا اصلاح شده، آنهایی که از ارزش پزشکی، کشاورزی یا ارزش‌های اقتصادی دیگر برخوردار باشند، یا اهمیت اجتماعی، علمی یا فرهنگی داشته باشند، یا برای تحقیقات در زمینه حفاظت و استفاده پایدار از تنوع زیستی، نظیر انواع شاخص، مهم باشند و
- ۳- ژنوم‌ها و ژن‌های حائز اهمیت اجتماعی، علمی یا اقتصادی.

پیوست (۲)

بخش ۱- داوری

ماده ۱- کشور مدعی باید بنابر ماده (۲۷) دبیرخانه را از ارجاع دعوا برای داوری مطلع کند. در این اطلاعیه باید موضوع مورد داوری ذکر شده و به خصوص مواد کنوانسیون یا پروتکل را که تفسیر یا کاربردشان مطرح می‌باشد، مشخص نماید. اگر دو طرف پیش از تعیین رئیس دیوان بر سر مشخص نمودن موضوع مورد اختلاف به توافق نرسند، دیوان باید موضوع را تعیین کند. دبیرخانه باید اطلاعات دریافتی را در اختیار کلیه کشورهای عضو این کنوانسیون یا پروتکل مربوط بگذارد.

ماده ۲:

۱- در اختلافات بین دو کشور عضو، دیوان باید از سه عضو تشکیل شود. هر یک از دو طرف باید یک داور منصوب کند، و داور مربوط باید با توافق مشترک یکدیگر سومین داور را که رئیس دیوان خواهد بود، انتخاب کنند. رئیس دیوان نباید از ملیت دو طرف دعوا باشد، محل زندگی شان نباید در قلمرو یکی از طرف‌های دعوا باشد، تحت استخدام هیچکدام از آنها نباشد، و در هیچ مقام دیگری نیز این اختلاف را بررسی نکرده باشد.

۲- در اختلافاتی که بیش از دو طرف داشته باشد، طرف‌های دعوا باید با برخورداری از منافع واحد به صورت مشترک و با توافق یکدیگر یک داور انتخاب کنند.

۳- هر پست بلا تصدی در دیوان باید به گونه‌ای که برای انتصاب اولیه تعیین شده، پر شود.

ماده ۳:

۱- اگر تا دو ماه پس از انتصاب داور دوم هنوز رئیس دیوان تعیین نشده باشد، دبیر کل سازمان ملل متحد باید در پاسخ به تقاضای یکی از دو طرف، ظرف دو ماه آتی وی را انتخاب کند.

۲- اگر یکی از دو طرف اختلاف تا دو ماه از زمان دریافت درخواست، داوری را انتخاب نکند، طرف دیگر می‌تواند دبیرکل را آگاه گرداند، و وی باید ظرف یک دوره دو ماهه این انتخاب را انجام دهد.

ماده ۴- دیوان داوری باید تصمیمات خود را برابر مفاد این کنوانسیون، هر پروتکل مربوط به آن و قوانین بین‌المللی بگیرد.

ماده ۵- دیوان داوری باید مقررات و روال کارش را خود تعیین کند، مگر اینکه دو طرف اختلاف به گونه دیگری توافق کنند.

ماده ۶- دیوان داوری می‌تواند بنا به درخواست یکی از دو طرف، اقدامات موقتی و لازم‌حیاتی را توصیه کند.

ماده ۷- دو طرف باید کار دیوان داوری را تسهیل کرده و به ویژه با استفاده از کلیه وسایلی که در اختیار دارند باید:

الف- کلیه اسناد، اطلاعات و تسهیلات مربوط را در اختیار دیوان قرار دهند.

ب- در موقع لازم اجازه دهند که دیوان شهود یا متخصصانی را فراخواند و شهادت آنان را بپذیرد.

ماده ۸- دو طرف اختلاف و داوران موظفند محرمانه بودن کلیه اطلاعاتی را که طی جریان داوری دریافت می‌کنند، حفظ کنند.

ماده ۹- هزینه‌های داوری، تا زمانی که دیوان به خاطر وجود شرایط خاص طریق دیگری را تعیین نکرده باشد، باید به طور متساوی به عهده دو طرف اختلاف باشد. دیوان باید کلیه هزینه‌های آن را ثبت کرده، و سپس طی یک صورت‌حساب نهایی برای دو طرف دعوا بفرستد.

ماده ۱۰- هر کشور عضوی که در خصوص موضوع مورد اختلاف ذینفع باشد و منفعت مزبور ممکن است در اثر رأی صادره تحت تأثیر

قرار گیرد، می‌تواند با رضایت دیوان وارد جریان رسیدگی شود.

ماده ۱۱- دیوان می‌تواند ادعاهای متقابلی را که به طور مستقیم از موضوع اختلاف ناشی می‌شود، استماع و در مورد آنها تصمیم‌گیری کند.

ماده ۱۲- تصمیمات مربوط به آیین رسیدگی و ماهیت دیوان داوری باید با رأی اکثریت اعضای آن گرفته شود.

ماده ۱۳- اگر یکی از دو طرف اختلاف در دیوان حاضر نشود یا نتواند از ادعای خود دفاع کند، طرف دیگر می‌تواند از دیوان بخواهد تا جریان کار را ادامه داده و رأی خود را صادر کند. غیبت یک طرف یا ناتوانی یکی از دو طرف در دفاع از ادعای خویش، نباید مانع جریان رسیدگی شود. دیوان داوری پیش از گرفتن تصمیم نهایی خود، باید قانع شده باشد که ادعا از حیث وقایع و قانون کاملاً معتبر می‌باشد.

ماده ۱۴- دیوان باید ظرف پنج ماه از تاریخی که به طور کامل تشکیل شده، تصمیم نهایی خود را بگیرد، مگر اینکه تمدید مهلتی را برای مدتی که از (۵) ماه تجاوز نخواهد کرد ضروری تشخیص دهد.

ماده ۱۵- تصمیم نهایی دیوان باید محدود به موضوع مورد اختلاف باشد و دلایلی را که بر مبنای آنها تصمیم‌گیری شده، بیان کند. این تصمیم نام‌اعضایی را که شرکت داشته‌اند و نیز تاریخ اتخاذ تصمیم نهایی را شامل می‌شود. هر یک از اعضای دیوان می‌تواند عقیده مجزا یا مخالف خود را به تصمیم نهایی پیوست کند.

ماده ۱۶- رأی صادره نسبت به طرفین اختلاف لازم‌الاجرا خواهد بود. رأی قابل تجدیدنظر نیست. مگر اینکه دو طرف اختلاف از پیش در خصوص تشریفات تجدید نظرخواهی توافق کرده باشند.

ماده ۱۷- هر یک از دو طرف اختلاف می‌تواند هر اختلافی را در رابطه با تفسیر یا شیوه اجرای تصمیم نهایی دیوان برای تصمیم‌گیری به دیوانی که آن را صادر کرده ارجاع کند.

بخش ۲- مصالحه

ماده ۱- یک کمیسیون مصالحه براساس درخواست یکی از دو طرف اختلاف ایجاد خواهد شد. غیر از مواردی که دو طرف اختلاف به گونه دیگری توافق کند، کمیسیون باید مرکب از پنج عضو باشد که دو تن از آنها توسط هر یک از دو طرف مربوط منصوب می‌شوند و اعضاء به طور مشترک رئیس آن را انتخاب می‌کنند.

ماده ۲- در اختلافاتی که دو طرف در آن مطرح می‌باشند، طرفهایی که دارای منافع واحد هستند، باید به طور مشترک و با توافق یکدیگر اعضای خود را در کمیسیون خود انتخاب کنند. هر گاه دو یا چند طرف منافع مجزایی دارند یا در مورد وجوه منافع یکسان دچار اختلاف هستند، می‌توانند اعضایشان را به طور مجزا انتخاب کنند.

ماده ۳- اگر طرف‌های اختلاف نتوانند ظرف دو ماه از تاریخ درخواست ایجاد یک کمیسیون مصالحه اعضای آن را انتخاب کنند، دبیرکل سازمان ملل متحد، در صورتی که طرف درخواست‌کننده بخواهد، باید در مدت دو ماه آتی این انتخاب را انجام دهد.

ماده ۴- اگر ظرف دو ماه از تاریخ انتخاب آخرین عضو کمیسیون هنوز رئیس آن منصوب نشده باشد، در صورت درخواست یکی از دو طرف، دبیرکل سازمان ملل متحد، باید طی یک دوره دو ماهه وی را انتخاب کند.

ماده ۵- کمیسیون مصالحه تصمیمات خود را باید با رأی اکثریت اعضا بگیرد.

کمیسیون تشریفات رسیدگی را باید خود تعیین کند، مگر اینکه دو طرف توافق دیگری به عمل آورده باشند. کمیسیون باید پیشنهادی را برای حل و فصل اختلاف ارائه نماید، و دو طرف اختلاف با حسن نیت آن را مورد ملاحظه قرار دهند.

ماده ۶- اختلاف در مورد صلاحیت کمیسیون مصالحه باید توسط کمیسیون مصالحه مورد بررسی و تصمیم‌گیری قرار گیرد.

قانون فوق مشتمل بر ماده واحده منضم به متن کنوانسیون شامل مقدمه و چهل و دو ماده و ضامم آن در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ ششم خردادماه یکهزار و سیصد و هفتاد و پنج مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۷۵/۳/۱۳ به تایید شورای نگهبان رسیده است.